СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 104. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 6. мая, 1927. VOL. XXXV. No. 104. Jersey City, N. J., Friday, May 6. 1927. THREE CENTS

ВІДКЛИК САКА Й ВАНЦЕТТІ ДО ҐУБЕРНАТОРА ФУЛЕРА

ХОЧЕМО СПРАВЕДЛИВОСТИ, НЕ ЛАСКИ.

БОСТОН, 4. мая. — Сако й Ванцетті вислали до Фулера, ґубернатора сього стейту, петицію, в якій домагаються здержання виконання вироку смерти проти себе та зарядження слідства над процесом і виданнєм вироку.

До петиції додано листи адвокатів та свідоцтво одного визначного психіятра (знатока ненормальних душевних станів). Петицію підписав тільки Ванцетті; він заперечує якунебудь участь у вбивстві в Савт Бейнтрі та називає весь процес несправедливим. Сако заявив, що він не підписує листа та що він готов згинути за анархістичні погляди.

Ґубернатор стейту дістає далі протести проти виконання кари смерти на двох засуджених анархістах. В однім Бронксі, дільниці Ню Йорку, має відбутися в четвер таких 4 протестаційні мітинґи.

Справу Сака й Ванцетті дискутовано на конвенції епископальної дієцезії. Частина делеґатів предложила резолюцію, щоби конвенція вислала петицію в справі Сака й Ванцетті, але більшість делеґатів постановила такої петиції не вносити.

НОВІ ПОВЕНИ ЗБІЛЬШАЮТЬ ЧИСЛО БЕЗДОМНИХ РОДИН ДО 250,000.

ВОДА ДАЛІ ПРОРИВАЄ БЕРЕГИ ТА ДЕРЖИТЬСЯ НА ТІЙ САМІЙ ВИСОТІ.

НЮ ОРЛІНС, 4. мая. — Положеннє населення в околицях, що лежать над рікою Місісіпі в північній Луїсіяні, стає що раз тяжче. Води прірвали прибережні тами в кількох місцях та примусили нові тисячі родин покидати свої мешкання. Уряд начисляє, що число бездомних дійшло вже певно до 250,000 родин.

Втікачі вкрили всі дороги. Ідуть вони серед великих труднощів, бо дороги розмочені до ґрунту уливними дощами. Декотрі місточка, як приміром Телула, зовсім пропали під вилятими водами.

СЕКРЕТАР СТЕЙТУ НЕ ДУМАЄ ВІДПОВІДАТИ АНҐЛІЇ ПУБЛИЧНО

ДЛЯ ДОМАШНЬОГО ВЖИТКУ, КАЖЕ, ЩО ЗАВИНИВ СТЕНОГРАФ.

ВАШИНГТОН, 4. мая. — Секретар скарбу Мелон заявив, що він не буде відповідати урядовою нотою на ноту анґлійського уряду про воєнні довги. Однак секретар висловив своє здивованє, що анґлійський уряд вислав такий поважний документ, як урядову ноту до другого уряду, опираючися на очевидну похибку стенографа.

ПЕРЕГОВОРИ ЗА ПОЗИЧКУ ПОЛЬЩІ.

НЮ ЙОРК, 4. мая. — Польська фінансова рада, в котрої руках спочиває завданнє роздобуття кредитів для польської держави, вже мала приняти точки угоди, предложені Польщі банкирськими фірмами Бенкерс Трост Ко. та Блер енд Ко., які занялися вділеннем Польщі позички в сумі 80 міліонів долярів.

Першу четвертину сеї позички вже мають незадовго виставити на продаж ріжні банки на Вол Стріті. Яку гарантію дає Польща своїми фінансами за сю позичку, досі публично ще не відомо. Догадуються лишень, що Польща певно в якийсь спосіб заставила свої фінанси.

РЕЛІҐІЙНЕ ПИТАННЄ ПОЛІТИЧНОЮ СПРАВОЮ ПРИ ВИБОРАХ.

БОЛТИМОР, Меріленд, 4. мая. — Підчас виборів мейора сього міста сталася зовсім несподівана річ, бо републиканський кандидат дістав незвичайно високу більшість, бо аж 17 тисяч голосів більше від демократичного кандидата.

Знатоки політичних течій у місті кажуть, що демократичний кандидат пошкодив собі тим, що підчеркнув усюди свій католицизм. Через його нерозумну агітацію провалилося теж богато католиків, що кандидували до міської ради.

БАЛЬОН ПІДНЯВСЯ ДО ВИСОТИ 41,000 СТІП.

СТ. ЛУИС, 4. мая. — Капітан Готорн Ґрей піднявся з летничого поля Скота на своїм бальоні та вилетів на висоту 41,000 стіп, побиваючи в сей спосіб рекорд висоти злету бальоном.

ХТО ПИШЕ АНОНІМОВІ ЛИСТИ?

НЮ ЙОРК, 4. мая. — Департамент публичної інформації при Колумбійськім університеті подає, що президент сього університету др. Батлер дістав від часу своїх виступів за скасованнєм прогибіційного закона богато листів з усіх закутин краю про справу прогибіції. Межи листами більшість заявляється проти прогибіції. Межи ними є богато таких, які колись стояли за прогибіцією, але тепер переконалися, що законний примус не є відповідною дорогою до заведення тверезости.

Межи листами є також богато лайливих виступів проти Батлера за його становище. Декотрі навіть грозять йому чинною зневагою. Як каже Батлер, більшість сих листів писана так, що він не сумнівається, що авторам сих листів щось бракує на умі; вони звичайно писані анонімово (без підпису автора).

ПОГОЛОСКИ ПРО ВИКРИТТЯ ЗОЛОТА НА ПОЛІССЮ НЕПРАВДИВІ.

Недавно польська преса вдарила була під самі небеса: „На Поліссю викрито золотий пісок!" Поляки вже обчисляли скільки то добудуть щирого золота, перекопавши поліські піски, ба, навіть почали сваритися в часописах, хто має право експльоатувати золото: держава, чи властителі теренів. Наразі, наче грім з неба, приходить вістка: воєвода Полісся катеґорично заперечує всякі поголоски про золото на Поліссі.

НАСЛІДКИ ПІВНІЧНОГО СВІТЛА.

Так зване північне (полярне) сяєво припинило в дні 14. квітня майже всю телеґрафічну комунікацію між східною і західною Канадою. Припинилась також була на кілька годин пересилка до Злучених Держав в околиці на південь від Вінніпеґу.

Північне сяєво є невідомого походження великим світлом, дуже гарним своїми кольорами, що являється часто в сторонах північного (а також і південного) бігуна. Учені здогадуються, що воно є електричного характеру, бо впливає на магнетичну голку та на електрику, що йде такими проводами, як телеґрафічні дроти.

ЛІК НА ЦУКРОВАТУ СЛАБІСТЬ З ЛИСТЯ ЧЕРНИЦЬ.

На зборах Федерації Американських Біольоґічних Товариств у Рочестер, Н. Й., доктор Фридрих М. Аллен з Мориставн, Н. Дж., описав новий лік проти цукрової слабости (даєбетіс). Лік сей він одержує з листя звичайних черниць і дає його хворим заживати. Досвіди, переведені на хворих, дали дотепер вдоволяючі наслідки. Лік сей називається „мітрилін". Що є властиво тою складовою частиною ліку, яка дає полекшу у гаданій хоробі, покищо невідомо. Припускають, що се є якийсь вітамін.

ЖІНОЧИЙ ЗІЗД.

В днях 9-го і 10-го квітня ц. р. відбувся у Львові четвертий зізд делеґатов Союза Українок. Прибуло 60 представниць філій і злучених з Союзом Українок товариств. Були заступлені слідуючі місцевости: Стрий, Станиславів, Тернопіль, Перемишль, Сокаль, Самбір, Старий Самбір, Сянік, Чортків, Бучач, Копичинці, Коломия, Рогатин, Рава Руська, Яворів, Мостиська, Дрогобич, Калуш, Золочів, Радехів, Миколаїв, Оришківці, Угерсько, Левандівка, Зборів. Серед присутніх делеґатов були майже виключно тільки інтеліґентки. Наших жінок-селянок було, на жаль, тільки дві. — Наради почались орґанізаційним рефератом, який виголосила І. Макух. Слідували звіти делеґаток, які подавали огляд своєї діяльности за минулий рік. Другий реферат про відбудову сільсько-господарської школи в Угерцях Винявських виголосила М. Донзінкова. — Дня 10. м. м. Н. Селезінкова відчитала реферат про „дитячі садки". на селах.

ДЛЯ КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА 1928 РІК.

Проситься українських лікарів, дентистів, адвокатів, учителів, бизнесменів, як купців, ріел-естейтменів, контракторів, та інших **професіоналістів і підприємців** в усіх містах Злучених Держав, подати свої адреси для поміщення в календарі У. Н. Союза на 1928 рік.

Також просимо подати, де є і як називаються українські **банки, будівляно - позичкові спілки, кооперативи, Народні Доми** й інші підприємства.

Також, де є **українсько-американські школи** з правом прилюдности.

І вкінці усі українські **культурні товариства й інституції** (як музичні школи, хори, театри) і **громадські установи** (клюби, товариства).

Просимо поспішитися з присилкою. Реченець до 30-го мая с. р.

Се в інтересі кожного громадянина і всіх українських установ в Америці, бо імена й адреси будуть подані поазбучно і будуть в руках 20,000 членів У. Н. Союза через цілий рік. Адресувати:

„SVOBODA"
Box 346
JERSEY CITY, N. J.

Видавництво У. Н. Союза.

СТОЛІТТЯ АПОСТОЛА АНТИСЕПТИКИ.

Лондон обходив цими днями дуже торжественно столітні роковини уродин Лістера, анґлійського випахідника й апостола лікарської антисептики (антисептичний — такий, що спиняє розклад, гниття). В торжествах, в часі котрих президент міністрів Болдвин назвав Лістера „одним з найбільших Анґлійців", взяли участь лікарі і вчені двацяти країн. Анґлійська преса, вихвалюючи Лістера, признає, що на дорогу відкрить ввели анґлійського вченого епохальні праці французького вченого Пастера.

ДЕРЖАВА ЧИ ПРОПІНАЦІЯ.

Населеннє сучасної Польщі пропиває після побіжних обчислень понад 800 міліонів золотих річно. Ся величезна сума дорівнює половині всього державного буджету. Провірено, що пянство поширюється дуже сильно серед молодіжи вже від 10 року життя. Нараховують 80% пиниствуючої шкільної молоді. Не дивниця проте, що Польща замінилась у вимріяну країну бандитизму, хабарництва, неморальности і тилово-польського „патріотичного" розгардіяшу.

ВБИВСТВО ПОСАДНИКА МІСТА ЛОДЗІ.

В четвер, 14. квітня, заштилетував невикритий до цього часу справник посадника міста Лодзі, коли цей виходив зі свого помешкання. Додумуються, що це був злодій, якого посадник несподівано сполошив. Посадник Цинарскі належав до ЗЛН, одначе, живішої участи в політичному житті не брав.

ЧОЛОВІК ЗАБИВ ЖІНКУ ДРУЧКОМ.

Т. Г. Ватсон, робітник у папірні в Порт Артур, Онт., забив 19. квітня свою жінку перед хатою свого сусіда. Він бив її шістьфунтовим дручком доти, доки вона не віддала Богові душу. Прибувший на місце морду поліції Ватсон холоднокровно сказав: „Не бійтеся, я не втечу. Це є робота, яку я повинен був виконати кілька років тому". — Обоє Ватсони не жили собі в згоді вже від довшого часу.

ВЕЛИКОДНА КАРТКА ВАНДРУВАЛА 16 ЛІТ.

На почту в Селкірк, Ман., прийшла великодна почтова картка, яка була надана на почту у Вінніпеґу 16. квітня 1911 року. Пані Ґріґ, до якої картка була адресована, вибралася із Селкірк вже давнійше, але зате живе тут пані Гарпер, яка ту картку була вислала з Вінніпеґу перед шістнацяти літами.

Тутешні люде, що не отримали сподіваних листів, мають тепер ще надію отримати їх.

ПЯТЬДЕСЯТЬ ТИСЯЧ ПРОКАЖЕНИХ У МЕКСИКУ.

Др. Еприк Озорніо, член Мексиканської Академії Медицини і специяліст від прокази, заявив на днях, як подає мексиканська газета „Ель Універзал", що в цілій Мексиканській Републиці є тепер 50 тисяч прокажених осіб, з того у самім місті Мексику 1,000.

Др. Озорніо, як подає „Ель Універзал", казав, що завдяки довголітній практиці йому вдалося винайти лік на проказу, але тому, що він ще того ліку не вживав, не може запевнювати, що він є добрий, або що ним можна вилічувати проказу.

40 ТИСЯЧ БАЦИЛІВ В ОДНІМ ПОЦІЛУНКУ.

Американський журнал „Саєнс енд Інвеншен", у виданню за май, подає вислід досліду одної хемічної лябораторії над поцілунками. Вислід сего досліду констатує факт, що поцілунки є дуже неґіґієнічні, особливо як жінка уживає мальовила. Уста кождої підмальованої дівчини переносять підчас поцілунку не багато тільки 40 тисяч заразливих бацилів.

ҐУСАК ТОВАРИШЕМ ЧОЛОВІКА.

В місцевости Бат, Анґлія, є дуже дивний ґусак; він іде вслід за своїм господарем коло дому і на поле. Його називають Пітер. — Цей Пітер стоїть коло свого господаря, коли він говорить з ким, однак коли господар говорить за довго, то Пітер тягне його за штанку на знак, щоб уже йти. — Коли перед кількома днями господар був захорів, то ґусак бігав усюди по подвірю і дуже ґеґав. Його було впущено до хати коло сходів, щоби почув голос господаря. Чуючи свого господаря, ґусак ґеґнув три рази і вийшов з хати.

Пітер є дуже послушний і йде спати, коли тільки господар прикаже йому йти.

ЧЕРЧИЛ АТАКУЄ МЕЛЛОНА В СПРАВІ ДОВГІВ

ЛОНДОН, 4. мая. — Британський міністер скарбу Черчил вислав до Вашингтону від імени анґлійського уряду ноту, в якій відповідає секретареви Меллонови, який в листі до професора Дж. Ґиббена, предсідателя принстонського університету підніс, що Анґлія сплачує Америці титулом довгів стільки, що одержує від других держав, або й менше.

Черчил доказує, що Анґлія платить більше, як одержує та зазначує з притиском, що вона зречеся всіх своїх претенсій до других держав, які виносять 7 міліярдів долярів, коли Америка не буде домагатися сплати довгів від Анґлії.

Відповідь Черчила є свого рода новим атаком на американську політику в справі воєнних довгів, а заразом новим апелем, взиваючим до ревізії квестії довгів. Черчил підніс ще й те, що Анґлія остає при давній заяві Балфура та не возьме від своїх довжників ні одного цента більше понад це, що має платити Америці.

З тої відповіди Черчила виходить ясно, що Анґлія не буде жадати звороту довгів, коли не буде домагатися їх сплати рівнож і Америка.

СОВІТИ ВІДГРОЖУЮТЬСЯ ПРАВИТЕЛЬСТВУ В ПЕКІНІ.

ЛОНДОН, 4. мая. — Комісаріят закордонних справ в Москві вручив китайському послови ноту, в якій відгрожується дуже тяжкими консеквенціями, колиб пекінський уряд засудив жінку Бородіна і других, яких придержано на пароході „Память Леніна", а які мають станути тепер перед судом за шпіонажу і ворохобню.

ПОБОЮЮТЬСЯ СМЕРТИ ЖІНКИ БОРОДІНА.

ПЕКІН, 4. мая. — Совітське посольство вислало вязням з парохода „Память Леніна" і Бородіновій білля, пересилаючи це через Китайця. Звичайно вязні передавали посвідку одержання білля. Тим разом одначе такої посвідки не видано. З того вносять, що дуже можливо, що вже страчено всіх тих вязнів разом з Бородіновою.

З другого жерела подають, що суд має відбутися в тих днях, але розправа буде тайна. До вязнів нікого не пускають.

НЕМА ТО ЯК МІЛІОНЕРАМ.

ЛОНДОН, 4. мая. — Добре каже народна приповідка, що богачеви то й чорт дитину колише. От Морган держав до диспозиції британського уряду $300,000,000 на піддержанне анґлійської валюти. Тих грошей Анґлія не ужила, бо не було потреби. Але мимо того виплатила Морганови $2,500,000, хоч гроші лежали в него в Ню Йорку.

ВИНАХІД ПРОТИ ПОВЕНИ.

ПАРИЖ, 4. мая. — Французький інжинер Аркер вручив американському амбасадорови в Парижі Геррикови новий винахід, яким буде можна запобігти повени. Є це такий механізм, який збільшує біг води, а тим самим не допускає її піднесення. Та цікавим і знаменним при тім те, що за той винахід не домагається Аркер ніякої нагороди для себе, а тільки просить Вашингтонський уряд о зменшенне франц. довгів о 1%.

ОБІРВАЛОСЯ І БОЛДВИНОВИ.

ЛОНДОН, 4. мая. — Дальша дебата над протистрайковим законом принесла цілу купу нових визивань, крику та шуму. Коли премієр Болдвин прийшов до слова і заявив, що робітничі юнії перемінюються поволи з промислових юній в політичні, та що многі з них стоять під контролею комуністів, почався такий крик, що й слова чути не було можна. З лавок, на яких сиділи посли Робітничої Партії, почали кричати: Брехун! Сейчас відклич. Скажи по імени, які юнії.

Коли Болдвин заявив, що він не відкличе ні не буде вичисляти юній по імени, посол Беккет назвав його брехуном і не хотів того відкликати. За те палата послів виключила його більшістю голосів з карад на протяг 5 днів. Найбільше заболіло Беккета це, що за ним не голосували всі робітничі посли, бо деякі здержалися від голосовання. Виходячи з салі нарад, крикнув він до них: Зрадники.

ПРОТИ КОНКУРСІВ КРАСИ.

РИМ, 4. мая. — Ватиканська ґазета Осерваторе Романо виступила в редакційній статті проти американських конкурсів жіночої краси, що стягають з всіх сторін Америки жінки на те, щоби вони ставали гіршими і тратили скромність, себто ту чесноту, яка віками була їх найбільшою окрасою. Пустота в той спосіб виховання жінок доводить хиба тільки до того, що такі жінки поминають дійсних вартісних мужів, бо не вміють оцінити чеснот. Через те переплачують свою пустоту потім нещасливим і розбитим родинним життєм.

ПРОПОНУЄ НОВИЙ МАНДАТ ДЛЯ ІТАЛІЇ.

РИМ, 4. мая. — Пресовий маґнат лорд Ротермер порушив в Ди Лондон Дейли Мейл справу анґлійських мандатів над Палестиною і Мезепотамією і заявився за тим, щоби мандат над тими краями віддати Італії. Ротермер був недавно в Римі і відбував тут довшу конференцію з Муссолінієм. Кажуть, що та його пропозиція є якраз вислідом розмови з італійським диктатором. Не знати тільки, як до цего поставиться анґлійський уряд. Бо італійська преса, цілком природно, не знаходить слів похвали для того проекту, зазначуючи, що ті краї не представляють для Анґлії ніякої вартости, бо тамтудн можуть іміґрувати головно фармери, а таких знова повно в Італії.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

БЕЗ ПУТТЯ І ЧЕСТИ

Не перевелися в нас, на жаль, Шевченківські ясновельможні, оті світські „гетьмани" і „князі церкви", що ведуть нас до обєднання з Москвою чи з Польщею. Не перевелися, бо впевняє нас в тім переконанню от хочби послідна відозва „Біскупуф польскіх до верних в Польсце". Оту відозву видано дня 16. марта, 1927 р. в Варшаві, а підписав її кардинал о. А. Каковскі і всі польські епископи, а рівнож И. Теодорович, як архиепископ львівський, вірменського обряду. В тій відозві польські епископи остерігають нарід перед небезпеками, що загрожують католицькій церкви і Польщі. В тій відозві зазначується, що духовенство в Польщі є тісно звязане з будучністю польського народу і вітчини, та що воно повинно відвертати небезпеки, що грозять церкві і вітчині.

Річ природна, що ніхто не може відмовити права польським епископам відноситися до польского народа в справі ратовання церкви і Польщі. Польська преса підчеркує, що ця відозва була вказана і на часі, бо нею задокументовано, що між польськими епископами нема ніяких непорозумінь і ріжниць, а є повна згода, коли ходить о добро церкви і „ойчизни".

Та обходить нас тут тільки те, що ту відозву підписав рівнож і греко-кат. епископ, відомий Гриць Хомишин з Станиславова. Підписав її без всяких застережень, навіть таких, що він епископ греко-кат. обряду, як це зробив вірменський архиепископ Теодорович. Ні. Наш Гриць фігурує як „польский біскуп" і то ще латинського обряду, бо за такого його возьме кождий, хто прочитає відозву і підпис. На щастє кромі епископа Хомишина не бачимо в тій соборній відозві польських епископів імени митрополита Шептицького ні других українських греко-кат. епископів.

От бач, куди зайшов вже епископ Хомишин в своїй льояльности до Польщі і Риму. І чи не оправдані були побоювання нашого народу в краю щодо його особи? Чи не слушною була і є та боротьба, яку ведуть вірні і духовенство та весь нарід проти нього та проти тих реформ, якими він ущасливлює грекокат. церкву, змагаючи до її златинщення, подібно як це роблять його одномишленники в Америці? І чи такий епископ лакей не йде на руку польській державі? І чи по сотках тисяч жертв, поляганих у боротьбі за нашу державну независимість, такі Хомишини і їм подібні не гасять власними руками народнього духа, стаючи оборонцями польської „ойчизни"? Так, вони дійсно гасять духа і ведуть наш нарід і церкву до руїни і рабства. Вони дійсно це варшавське сміття, яке мусимо вже раз вимести з нашої хати, бо иншої ради нема.

АНТИСЕМІТИЗМ В СОВІТСЬКІЙ РОСІЇ

Багато зусиль предкладають большевики до розрішення національного питання в совітській Росії. Хоча вже мало не десять літ сказали, що воно рішене, а вони ще й нині носяться з ним, як баба зі ступою. Творять цілі низки ріжних національних автономних республік, автономних областей, національних районів і т. д. Ніби то щиро й ретельно беруться за справу, а національне питання все стоїть перед ними гостро й все погіршується. Все нові й нові прояви, яким уже вони не можуть дати ради.

З одного боку забезпечення прав національних меньшостей дійшло до абсурду, коли для людей, живучих в одному й тому районі, навіть суди творяться в ріжних мовах. Приклад, коли Українця позиває Жид в жидівськім суді, то Українець або мусить знати жидівську мову, або мати собі товмача. Так саме, скажемо, позиває десь Німця, Молдованин чи хто инший, то один з них або повинен знати мову другого, або мати товмача, бо державної мови ніби то нема, бо вона зовсім не обовязкова для мешканців совітської республики. З другого боку: зріст національної ворожнечі.

Большевикам якось все йде не так, як вони голосять та хотіть робити. Проголосили свободу, рівність і братерство, а обернули всіх в безсловесних рабів комуністичної партії. Проголосили поліпшення робітникам, а встановили систему видушування десятого поту на своїх фабриках, завели поштучну платню за працю, позбавили робітників права організувати свої юнії, позбавили їх права страйків, права вільного переходу з одної фабрики до иншої і т. д. Словом „рабочая" влада створила для робітника такі умови праці, яких в жадній європейській державі, чи навіть азіятській, нема, а які в „країні найбільшого капіталістичного рабства в Америці", як голосять большевики, були хиба лише в рабів, поки їх увільнив Линколн.

Правительство „селян" довело своїх селян до страшних злиднів, обезвартило своєю економічною політикою їх продукти, а тимсамим працю. Селянство бідує так, що втрачає всяку мету свого господарювання; все одно, мовляв, нічого не придбаєш, нічого не збережеш, а віддаси в податок, або заплатиш непомірно дорого за фабрикати, які конечно потрібні.

Проголосивши знищення капіталізму, большевики бються, як риба об лід, щоби капіталізм відбудувати наново в своїй країні, щоби дістати з відкись позички і т. д. Вороги капіталу, вони роздають концесії капіталови чужинецькому на умовах, що обертають ті концесії в кольоніяльні володіння концесіонерів. Оголосивши „війну" таємній дипльоматії, самі увесь час провадять свою політику таємно. Оголосивши „війну палацам", буржуазії й капіталістам всього світа, вони увесь час тиняються по прийомних кімнатах в палацах ріжних капіталістів. Підписують з ними явні й таємні договори, скріплюючи тим їх позиції у себе в краю й позиції проти самої совітської Росії.

Якщо доля хотіла посміятися над комуністами, то вона посміялася страшно над ними, посміялася злісно.

Оголосивши рівноправність всім націям бувшої Росії, совітська влада в десяті роковини свого панування може лише констатувати, що національна ворожнеча в бувшій Росії значно зросла й далі шириться, особливо виявляючись в найогиднішій формі — в антисемітизмі.

Сам Бухарін, теоретик комуністичної партії, на Ленінградській Губерніяльній партійній конференції заявив, що велика, середня й дрібна буржуазія (це в пролетарській державі!) всього совітського союзу виявляє активність, котра висловлюється в зрості націоналізму. Той націоналізм перейшов до форм найгострішого шовінізму — „великоруского", „малорускоrо" (так, як за царів: малорускоrо!), білорускоrо та иншого. Ці шовіністичні настрої буржуазії, на думку Бухаріна, відбиваються навіть на комуністичній партії. Про це він говорить дослівно так: „**В колах нашої партії нерідко виявляються антисемітські тенденції, ухили...** Це виявляється в жартовливих анекдотах, розмовах про „жидків", „жидочків" і т. д. („Правда" 2. лютого 1927).

Трохи пізніще в „Правді" з 17. квітня ц. р. другий провідар комуністичної партії, Преображенський, з приводу антисемітизму пише таке:

„Дуже турбує те, що антисемітизм починає пускати коріння серед деяких назадницьких робітн. груп... Кажуть, що антисемітизм в сих чи инших розмірах був завжди серед робочих. Так. Це так. Але антисемітизм, що був раніше серед робочих, мав инший характер. Це був добродушно-хамський, незлісний, побутовий антисемітизм. І боротьба у нас провадилася добродушно-ліниво, так собі. Так саме добродушно-ліниво ведеться боротьба й з антисемітизмом сучасним, хоч антисемітизм 1927 року це вже щось инше".

Отже бачимо, що тепер антисемітизм в лавах „комуністичного пролетаріята" є не пасивним, а активним. Він уже не є „добродушно-ліниви", а чимсь иншим, грізним. Тому з великою тривогою пише орган ЦБ при ЦК ВКП- „Емес" в числі з 2. березня 1927 року: „Збільшуються антисемітські настрої... Антисемітизм переходить в ряди пролетаріяту та селянства. Це надзвичайно відповідальна хвилина, котра мусить бути оцінена в повній мірі... Треба взятися за реальні засоби, щоби цей антисемітизм побороти..."

Таке огидне явище, як антисемітизм в совдепії, є породженням того загального безправства всього населення, яке завела там комуністична диктатура. Народні маси, шукаючи виновника їх безправству, нападають на найслабшого чисельно, але на більш, активного, такого ж безправного свого брата. Нарід обертається в тих котів, що завязані в одному міху починають дертися між собою.

Прояви національної ворожнечі, а в тім числі й антисемітизму можуть бути лише в тих країнах, де панує деспотія. Комунодержаве то деспотія з десятої, а тому й національна ворожнеча, антисемітизм, там дійсно можуть вирости до застрашаючих форм. Лише широкий демократизм забезпечує мирне співжиття ріжних націй в кождій державі. Але це для большевиків не можливе. Дати волю народови й завести демократію, значить убити себе. Большевики на це добровільно не підуть.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

„Петрусь". — Редакція не відписувала Вам, чому вона не помістила Вашої дописи, бо Ви не подали якогось прізвища, під яким можнаби Вам відписати. Редакція не може відписувати під Вашим повним іменем, бо наші люди ще не знають, що мати статтю відкинену редакцією — не сором Богато наших людий, які самі ніколи пера не беруть у руки, докучають людям, які мають відвагу взятися писати допись, але відразу не потрафлять написати як слід. Певна річ, що таке роблять люди, які не мають понятя про дописування до газет, люди дрібненьких інтересів, сплетнярі, але на жаль, ніде правди діти, таких у нас ще є богато, а другі знова собі богато з того роблять з говорення таких пустомелів. Ось Ви вибрали собі „кличку" „Петруся". Ануж якийсь сиромудрий „догадається", що се відповідь якомусь чоловікови, якого справдешне імя Петрусь, і зачне такого Петруся на живім огни печи. І такі бувають.

К. П-ий. — Так, в Америці є „робітниче радіо". Першу стацію для розсилання робітничих вісток урядила Федерація Праці в Шикаго. Почин до сього дали відай шикаговські кравецькі юнії, які зложили на сю ціль 10,000 долярів. Другі юнії складали що найменче по 2 доляри. Се була та стація, що протестувала проти урядових принять для румунської королевої.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

УЧИТЕЛІ ТА ГРОМАДЯНСТВО.

Учителі?

На підставі моїх попередніх тверджень, що в Америці нема української школи в повному розумінню цього слова, я приходжу до ясного й льогічного заключення, що й учителів не може бути.

Бож одиниці, фахові й іспитовані учителі з краю, які сповняють ролі виховників в парохіяльних школах, не в силі розширити свойого імени, чи титулу на весь персонал парохіяльних шкіл, тим меньше, що й самі вони, при теперішніх умовинах, потопають, губляться в цьому хаотичному недадові нашого шкільництва в Америці.

І вони самі не чуються учителями. Наше недбальство та зарозумілість деяких парохів чи лідерів громадських пришпилили їх до самого дна громадянського життя, щоб, не дай Боже, не дали вони народови більше, як ці світочі собі бажають! Так і з них зроблено малих, звичайних рабів дяків.

Учителів нема. Дякоучителі сповняють ролю й задачу учителів. Сповняти ролю учителів є зовсім инше, як сповняти його задачу. У цьому покінчуся на реферат п. Стеткевича, як рівнож на допись п. Чорного, котрі подають номенклятуру дякоучителів, їх праці, а заразом льогічно (п. Чорний) протиставлено учителя і дяка.

Ні ці шановні дописувачі, ні я не думаю стати на голову поодиноким дякоучителям, як особам, ні не думаю їх особисто понижувати, бо це було б несправедливо, а до того навіть мені самому з цього нічо доброго не вийде, ба навіть може пошкодити на „бизнесі". Та мимо того я скажу отверто свою думку: Дяк повинен бути дяком. Це повинен бути його властивий фах, його заняття. Дяка потребує церква. Це природна і зрозуміла річ. А школа потребує учителя. Це рівнож так само зрозуміла і природна справа.

Це не подобається дякоучителям. Один з них навіть накинувся за те на п. Чорного і то зовсім непотрібно.

Це був, здається, одинокий голос з табору дякоучителів. Та його я витаю, бо між иншим на свій погляд подав він спосіб і ради, якби зарадити цьому злу, що є в нашій школі.

А як би то гарно було, та як скоро поступилаб справа реалізації школи, якби так всі дякоучителі принаймнеше з більших парохій, як Ню Йорк, Бруклин, Йонкерс, Джерзи Сіти, Ньюарк, Перт Амбой, Филаделфія, Шамокін та богато иньших, забрали в тій справі голос та подали щиро і отверто свої погляди!

А то ні. Чуються ображеними, та мовчать. Пан Шанайда чувся ображеним і обізвався. Показався не лише патріотом, учителем, громадянином, але що важніще, що є характерною людиною. Не стріляв зпоза плота, а чесно виступив! А решта? На жаль мовчать по сьогоднішний день, мовчать, але мовчать тільки в газеті, бо тихцем що иншого роблять. Пару днів після появи реферату п. Стеткевича в Свободі кілька дякоучителів (. . . то старших) накинулося острими словами на сам реферат, на особу референта та на Обєднання.

Це мало місце на бенкеті в одному з більших міст. Чомуж ці панове не виступили явно до отвертої полеміки (тимбільше, що прошено о це), щоб показати всі її „закиди?"

Та вони мовчать і мовчать! Та це їх особиста справа.

Я хочу лише доповнити і заокруглити поняття і погляди моїх попередників, та докінчити свої твердження.

Дякоучителі, як сказав я, не є учителями. Сама їх назва показує, що тут більше ваги кладеться на дяківство, як на учи-

Василь Бобрів (Смутний).

РУЇНА.

(Спогади звичайного старшини).

(18)

В трицять пятьох верствах від К... розкинулося степове місто Ново-Миргород та Златопіль, поділений невеличкою річкою на імя Інгул. Що робилося в ньому, не знали, а знати хотіли. Біля самого села розташувався богатий „мужик" Голоденко. Мужик, що сіяв 700—800 десятин землиці доброї. Революція його, як і всіх, урізала, а з наїздом Денікіна він знову очуняв, обробив свою власність і, зібравши хлібець не встиг тілько випродати. По відступі Денікінців він лишився, продаючи потрохи. Прихід червоних пізніше мабуть не турбував його й він наймаючи дядьків, котрі теж не були певні, що червоні прийшли на завше, возили хліба до міста. Що дня їздили дядьки до Златополя, инчі вертались назад, але нікавого не могли розказати, бо цікавилися більше продажем ніж політичною ситуацією.

Отжеж чому я бачив сам поїхати, бажаючи окрім того, подивитись більше на ярмарок в звичайному житті.

Доброго, морозного досвітку, укутані кожухами, не без тривоги підїздили ми до міста. Кажу ми, бо було кілька хур з зерном. Власне дядьки були цілком спокійні.

На базарі ще було пусто, стояло лише кілька возів, коло яких ясно горіло огнище. Дядьки переміняли з ноги на ногу, ляпали навколо себе рукавицями перебалакуючись зтиха. Ми були раді вогневи, бо не дивлячись на теплу одежу, все таки порядно промерзли.

— Здорові були землячки!

— Тепер усі товариші, а не землячки, — почувся голос.

— Так, правда, — відповів. — Я забув!

— Дивись не забувай!

Я не міг розібрати по тону, чи серйозна та завваrа була, чи „землячок" глузував.

Одначе присунувсь ближче до вогню.

— Звідкіля ви?

— З К..., товаришу.

„Землячок" подивились на мене так, що я вже не мав сумніву до його настрою. Сердито сплюнув просто в багаття й одвернувшись у бік, начеб повітря промимрив.

— Товариш? Щоб вас чорт уряв!

Розмова замовкла якось раптом. Я повернувсь, шукаючи причини й угледів міліціонера. Притримуючи кріса він хутко направлявся до нас.

— Чого зтовпилися, займай місця; розойдись!

Поволі розлазилися дядьки, а міліціонер ще довго щось гримав — видно радий був, що влади допавсь.

Якось непомітно зачавсь базар. Поруч мене вже старий чоловік продавав ялівку. Торгу ще справжнього не було, але жиди вже придивлялися, мацали худобу, переговорювались між собою, викликаючи в дядьків ворожнечу.

Мій сусіда, провівши очима чергових єрусалимських дворян, звернувсь до мене:

— Бач ходять, дивляться. Чортового батька купите. Дадуть гривні, або царські — продам, а ні — назад поволочу.

— А як примусить?

— Кого, мене? А чорта лисого!

Тим часом базар дужче шумів. Нам повезло, мй хутко спродалися й вже злаштувалися до дому. Туди й сюди швендяли військові червоні, бігали заклопотані жидівки, в хустках напятих по за вуха, важно з погордою пропливали чекисти у шкуряних куртках, пильно придивляючись в обличча. Моя борода помогла мені й ні разу на мене ніхто не звернув уваги.

В цей час до мого хороброго сусіда надійшов купець на ялівку. Мені цікаво було побачити, як то дядько продасть. Довго били по руках, клялися та кликали усіх святих і православних і жидівських у свідки, аж поки не покінчили. Але в цей мент, власне, і почавсь гвалт. Жид попереджений селянином, погодився заплатити гривнями, а коли сторгувався, витяг паку совітських. Дядько аж зблід, впялившись очи на одноманітні папірці, що хутко перескакували з одної руки до другої. Жида наче не бачив переляку селянина, поспішав перелічити. Та дядько, не чекаючи кінця рахунку, вдарив по конях, але тікати було тяжко, просто неможливо з-за великого натовпу та наїзду купців та перекупок.

— А куди ти, хамова душа? — заверещав жид. — Сторгувався, а тепер тікаєш?

— Не продаю! — не своїм голосом закричав дядько. — Хай подохне, а не продам.

— Я в тебе й питати не буду. Ти вже продав.

— Ой лишечко — несамовито закричав дядько. — Спасайте, люде добрі! Ратуйте!

Як би дядько не галтував, як на пожежу, а просто затопив купця у пику, я переконаний, ніхто не звернув би й уваги, а на „ратуйте" в мент зібрався юрба, появилися шкіряні куртки, міліція. Селянинові не дали говорити, уважно вислухали жида, не поспішаючи одвязали корову від полудрабка й жид, кинувши купу паперу, повів ялівку, проштовхуючись між людей.

Дядько упавши лицем у гречану солому, гірко плакав, а шкіряна куртка вичитувала йому ще кондуйта.

— Ти штож советскую власть не признаеш, денег советских брать не хочеш? Я тебе покажу. Гайдамаки!

За цим пішла хмародерна лайка „богохосія". Ми вдарили по коням, щоби не видати свого хвилювання та обурення. Заледве вибравшись з базару, мовчки наближалися до переднїстя, коли вздріли того ж самого жида з дядьківською ялівкою. Оглянувшись навколо й упевнившись, що „окупантів" нема, ми в три батоги зачали садити жида, не маючи змоги інакше розрахуватися за покривдженого дядька. Невеселий вертав до свого села. Дядьки злі, мовчали. Того ж дня всею громадою порішили при кожній можливости нищити червоних. На лівдень від нашого села розташувалося більше село з волостю, назви якого не час ще подавати. Цим селом пробігав великий шлях з південного сходу на північний захід. Ми, сидячи в селі, не знали, що робиться в світі, але чули, що червоні мають війну з ляхами, а доказом того було те, що великим шляхом через волосне село, що дня проходило військо. З заздрістю дядьки дивилися на гармати та кулемети, а ще дужче на ті безконечні військові обози. Треба було лише штовхнути. Кілька днів придивлялися, але йшли більше великі частини, на які нападати було безглуздо. Чекати тесь час на шляху неможливо було й мимоволі прийшлося шукати звязку з цім великим селом. Одкривати всі наші пляни, ми боялися. Зачали розвідку. Стежа показала, що справа наша не безнадійна; начальник пошти згодився повідомити нас, коли там заночує малий відділ.

(Дальше буде).

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ

(за місяць квітень 1927 р.).

I. ПРИХОДИ:

1) З переносу з попередного місяця	$266.40	
2) Прихід в квітни 1927	944.83	
Загальний прихід		$1,211.23

II. РОЗХОДИ:

а) ВИСИЛКА ДО КРАЮ:		
1) Рідна Школа	$250.00	
2) Інваліди	150.00	
3) Ремісничa Бурса у Львові	150.00	
4) Сироти	110.00	
5) Політичні вязні	100.00	
6) Революційний фонд	50.00	
7) Письменникам	50.00	
8) На Рідну Хату в Сяноку	50.00	
9) Видавництву „Національна Думка"	25.00	
10) Кошта листів і пересилки	13.25	$948.25
б) Касова книжка		2.80
в) Посвідка рекордовання чартеру		3.00
г) Оплата канцелярії		25.00
д) Кошта дороги		10.00
Разом розхід		$989.05

III. ЗІСТАВЛЕННЄ.

Прихід в місяцю квітни 1927	$1,211.23
Розхід	989.05
Остає в касі Обєднання з кінцем квітня 1927	$222.18

Обєднанне Укр. Організацій в Америці.

тельство. Ясна річ, що кождий дякоучитель був ліпшим дяком, як учителем.

Щоби це зрозуміти, мусимо представити собі типічний поділ наших дякоучителів, бо між ними є люди ріжних катеґорій:

1) Фахові крайові учителі, які розуміють музику, церковний спів і напіви;
2) Фахові учителі, які дяківства зовсім не знали;
3) Іспитовані дяки з краю;
4) Студенти (ріжних шкіл), і другі інтеліґенти зі середнім, або висшим образуванням;
5) Дяки, що в Америці вже вивчилися співу, та читати і писати по українськи.

Застановившися над цим, прийдемо до зрозуміння, що цього рода школа, в якій служать того рода ріжні типи учителів, не може висико стояти.

Оттут то й трета причина зла нашої школи!

Уровень образовання учителів по наших школах є отже страшенно ріжноманітний. Кваліфікації дуже часто таки недостаточні.

Який же спосіб навчання можуть мати ці останні? Спосіб навчання був відповідний до індивідуальности учителя.

Одної спільної системи не могло бути! Бо невжеж їм відома педаґоґіка? Чи чули вони що за пропедевтику? Чи відомі їм нові теорії і способи навчання? Годі від них навіть того домагатися, бо звідки могли навчитися; вониж не були вивчені на учителів. Тому кождий вчив, як уважав за найліпше, і як знав... Правда, довгі літа науки дали їм практику. Так було з тими, що мали якутаку едукацію і хотіли чогось навчитися, але що з неграмотними, які самі не навиділи книжку, а більше заглядали до кілішка, і нераз може в „підохочєному" стані входили до кляси?

Як бачите, треба одностайности в учительському фахові; треба його зорґанізувати в станову цілість, і щоби була під доглядом вибраної зпоміж себе Шкільної Ради!

Пляну певного, систематизації і дисципліни в „шкільному тілі" конче треба!

Бо як тепер є — так тяжко, дуже тяжко знайти точку опору...

Згаданий повище типовий поділ дякоучителів відчувався і в приватному їх життю. Дивилися одні на других все зпід ока, та чули до себе дуже часто ненависть. Близщого співжиття, щоб затерти ці „клясові" чи особисті ріжниці, між ними не було. Найважніще, станової орґанізації не мали, і не в силі були близще зі собою пізнаватися. На своє і наше зло були зависимі від своїх парохів і епископів. Парохи і епископи бажають собі, щоб дяк був зависимим дяком, а не независимим учителем. Тому дякоучитель мусить служити лише церкві і парохові. Функції їх тут представив ясно п. Стеткевич в своїм рефераті.

Ізза того то дуже малий процент з них інтересується шкільним питанням і віддається школі з більшою посвятою, читає ріжні книжки, журнали, ґазети, і має тісну звязь з крайовими виданнями для дітий. Знаю таких, але їх на пальцях перерахуєш. Але є. І бажанням нашим є, щоби всі такими були, а навіть ще ліпшими. Тому, коли критикується наше шкільництво, так то і для ліпшої будучности теперішніх дякоучителів. Для того я і не розумію, чому вони не помагають в цьому ділі.

Чи може печать духа й характеру своїх парохів і епископа відбилась на них? Чи вони так думають за свою школу, як їх „владителі" за церкву?

Тільки щоб не перечислилися!...

Та для кінцевої розвязки цього дуже складного акту обжаловання треба заглянути і в инший бік, щоб частинно зрозуміти і оправдати в дечім дякоучителів.

Погляньмо на наше громадянство.

Громада — великий чоловік. І якже вона відносилася до школи та учителів? Ріжно. А головно: **байдуже!** Народ бажав собі навчання своїх дітей в рідній мові, а не знаючи як це діло повести, полишив це своїм парохам. І вони, як знаємо, оснували при церквах вечірні школи, де вчать дякоучителі. Читання і писання було всею наукою; а найбільше часу посвячувано на церковний спів. (До такої школи в Америці і я ходив — заки виїхав до краю). Батьки наші, які дуже часто і того не знали, і цим були вдоволені. Та часи змінялися. І іміґрація росла: прибувало щораз, то більше інтеліґентних сил, та школа не змінялася, а дітвора в темноті і невіжестві народній!

Парохи, що були головними провідниками громад, не бажали собі ліпших шкіл і учителів. Стан дякоучителів понижували і ним погорджували; мали дякоучителів за своїх служащих. Всі турботи парохів були: зібрати великі колекти, будувати великі церкви, майно громадське взяти в свої зелізні руки. Школи та народні доми були непотрібні.

Тому священики перші винні тому оплаканому, занедбаному, хаотичному станові нашого шкільництва!

Вони кромі цього, часто підбирали собі ріжних прихвостнів на дякоучителів, щоби були від них залежними, а не тримали з громадами.

А громади, орґанізації, як вірні овечки, справедливі християни все лишали вільну руку священикови, бо-ж то вчена і свячена людина.

Орґанізації теж про школу не дбали. Правда, гнали батьки буком дітей до школи, але яка це школа, чого в ній вчили — вони не знали!

А і тепер, котра орґанізація обізвалася в справі школи? Котрий з редакторів написав дещо вартісного про школу? А народ самий не знає, що робити! Заможніщі, або гордовиті все погорджували і погорджують дякоучителем чи учителем!

Це їх слуга! Вони йому платять, так він їх має слухати! А платять йому так, що за мало, щоб жити, а за богато, щоби вмерти!

Так дивляться переважно всі на учителя. Тому не доцінювали люди і не доцінюють ще тепер своєї школи. У нас трачено більше часу і гроша на політику. Люди сварилися, партії орґанізували, але школи не пильнували.

Тому і не диво, що так мало є учителів, ба навіть добрих дякоучителів зачинають заміновати „піддячими", які псують значіння старих і досвідчених дякоучителів.

Бо учителеві доброму теж треба жити; він також має родину до удержання. Та коли народ не має для нього ні місця, ні доброго слова, чи пошанівку, так він мусить іти шукати хліба деинде, щоб жити, без вічної гризоти і пониження.

З цього виходить, що не дякоучителі самі одні відповідають за теперішний стан школи, а головну вину поносить саме громадянство. Так інтеліґенція, яка має великі претенсії на народніх лідерів, як і сам нарід, не доросли до теперішних завдань! Вони не доцінювали тої муравлиної праці народнього учителя.

Гадали, що церква і політика (а радше карієра) спасе Україну в краю і в Америці.

І тому зазначую, що й громадянство винно і мусить відповісти за пропащі з національного боку душі наших дітий.

Громадянство, і одно воно лише може то зло направити, через реорґанізацію школи.

Одним начерком годі зреорґанізувати школи; цього не зробить одна громада, ані один чоловік.

До того потреба комісії, зложеної з відповідних людий. На разі є Тимчасовий Комітет з рамени Обєднання, і цей комітет лише чекає на публичну опінію. Тому не місце подавати тут плян переміни. Моїм завданням було лише вияснити шкільне питання і загріти до скорійшого виконання того великого завдання.

А до того потрібно, щоб 1) всі громади подали свій голос; 2) щоб дякоучителі не противилися, а брали живу участь в цій роботі; 3) для приспішення розіслати квестіонар, згаданий п. Суслою; 4) щоб Тимчасовий Комітет з рамени Обєднання подав свій плян реорґанізації школи в Америці.

Конкретні висліди будуть лише тоді, коли всі громади возьмуться до роботи.

Так до діла, бо воно само не зробиться!

П. Ковальчик,
Линден, Н. Дж.

ЧИ ТРЕБА ДЕЛЕҐАЦІЇ, ЧИ ЧОГО ДРУГОГО?

Пише так богато людий про те, чи треба нам висилати делеґацію на радянську Україну. Як спершу стали лишень писати, то здавалося, що скоро ті голоси скінчаться, і все забудеться. Та тепер я бачу, що чим далі, тим більше пише, і тому і я додам свій голос.
свій голос.

На мою думку, такої делеґації в теперішну хвилю не треба. Що вона нам може привезти? Побачить, як там хтось запився водкою? Почує, що когось там чека побила, а другого в тюрму запроторила, а когось там розстріляла? Почує, як там якийсь Жид став комісарем та нашого мужика лає? Та чи сего всего не знаємо й без делеґації? Чи варта видавати тисячку долярів або й більше, аби чути се все від своїх наочних свідків?

Говорять деякі, що така делеґація може навязати якісь бизнесові зносини межи американськими іміґрантами а Україною. Та хтож ті зносини буде удержувати? Де є ті українські бизнесмени, що мають се робити? Є громада українських людий, які лишень що тепер учаться торговлі, одні практично, а другі в Українській Торговельній Школі, але чи вони можуть уже тепер таку торговлю вести? Пождім, най вони підучаться, най вони наберуть практики в торговлі, най зорґанізуються, тоді може вони й будуть могли взятися за таке діло. Покищо однак за се передвчасно думати.

Делеґація на радянську Україну моглаби нас дещо навчити, та не тільки як ми за неї заплатимо. Ліпше повернім сі гроші на науку власну таки тут в Америці. Як зужиємо сі гроші хочби на науку в торговельній школі, то з того будемо мати більшу користь, і для себе, і для свого народа.

Василь Вольчанський,
Филаделфія, Па.

ВИКОРИСТОВУВАННЯ АКУЛ (ЛЮДОЇДІВ)

Акул досі люде боялися, втікали перед тими ненажерливими, хижими рибами, бо боялися, щоби не пожерли їх. Тепер є інакше. Люде переконалися, що акули, хоч не дуже то любі звірята, все таки дуже хосенні, а для людей дуже поплатні. У Велінґтоні (в Новій Зеляндії) основано „Товариство для використування акул". Хочуть оснувати фабрики, в яких переловлювали би по всім найновіщим приписам техніки акулу, яку дотепер уважали безхосенною. Робити муть із тої риби шкіру, штучні погної, карук і дорогоцінні олії, а желези мають використовувати для медичних цілей. Як бачимо, то досі не доцінювали люде акулу. Думали, що одинокою її метою пожирати людей. Досі письменники писали аваптюрничі повісти, в яких описувано, як акула нападає на корабель, поривае чоловіка і зїдає його. Тепер буде навпаки. Тепер люде полюють на акул. Щоправда, не їдять акул, але переробляють їх як можна найосновніше.

ПРОТОКОЛ

РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОГО УРЯДУ У. Н. СОЮЗА,

відбувшогося в днях від 16.—18. лютого 1927 р.

Вік і суми обезпечених в У. Н. Союзі з кінцем 1926 р.

Повнолітні члени.

Від 16 до 24-літних	1.238	членів	на	$1,189.100.00
„ 25 „ 29 „	1.759	„	„	1,476,100.00
„ 30 „ 34 „	4.806	„	„	3,997,650.00
„ 35 „ 39 „	4.923	„	„	4,129,500.00
„ 40 „ 44 „	3.552	„	„	2,941,800.00
„ 45 „ 49 „	1.825	„	„	1,414,700.00
„ 50 „ 54 „	818	„	„	603,000.00
„ 55 „ 59 „	306	„	„	250,550.00
„ 60 „ 64 „	74	„	„	68,250.00
„ 65 „ 69 „	27	„	„	25,500.00
„ 70 „ 76 „	4	„	„	4,000.00
Разом	19.332	членів	на	$16,100,150.00

Молодечий Департамент:

Від 1 до 5-літних	2.876	дітий	на $	126,448.00
„ 6 „ 10 „	4.698	„	„	797,374.00
„ 11 „ 15 „	3.541	„	„	1,187,746.00
„ 16 „ 18 „	599	„	„	259,392.00
Разом	11.714	дітий	на $	2,370,960.00
Разом всіх обезп.	31.046	на суму		$18,471,110.00

До стейтових департаментів асекураційних, кромі загальних таких виказів при помочи нашої карткової системи і попередно вимінених книг, виказується такий же стан в кождім стейті осібно. Тут однак для скорочення подається тільки число відділів і членів з кінцем року після стейтів:

Виказ обезпечених в У. Н. Союзі після стейтів.

Стейт:	Членів:	Дітий:	Разом:	На суму:
Каліфорнія	8	4	12	$ 4,050.00
Коннектікут	715	279	994	656,841.00
Делавар	152	127	279	146,120.00
Иллинойс	1.215	601	1.816	1,045,456.00
Індіяна	98	52	150	97,500.00
Кензас	34	26	60	28,500.00
Мериленд	196	119	315	215,509.00
Мессечузетс	215	42	257	153,553.00
Мішіґен	570	303	873	568,482.00
Міннесота	211	151	362	200,071.00
Мизурі	177	134	311	193,434.00
Ню Гемшир	18	—	18	17,500.00
Ню Джерзи	2.818	1.938	4.756	2,660,452.00
Ню Йорк	3.375	1.756	5.131	2,939,562.00
Огайо	1.567	920	2.487	1,509.775.00
Онтаріо	10	—	10	6,250.00
Ореґон	11	—	11	6,750.00
Пенсилвенія	7.202	4.789	11.991	7,296.287.00
Ровд Айленд	494	336	830	502,225.00
Вискансін	72	33	105	58,950.00
Вайомінґ	9	—	9	8,250.00
Вест Вірджінія	155	104	259	155,593.00
Разом всіх обезпечених			31.036 на	$18,471,110.00

Виказ обезпечених після років вступу.

Повнолітні члени з лінами:

З року 1894	6	членів	на	$ 6,000.00
„ 1895	1	„	„	1,000.00
„ 1896	6	„	„	6,000.00
„ 1897	1	„	„	1,000.00
„ 1898	7	„	„	7,000.00
„ 1899	5	„	„	5,000.00
„ 1900	4	„	„	4,000.00
„ 1901	10	„	„	10,000.00
„ 1902	17	„	„	16,500.00
„ 1903	22	„	„	22,000.00
„ 1904	15	„	„	15,000.00
„ 1905	29	„	„	29,000.00
„ 1906	19	„	„	18,500.00
„ 1907	34	„	„	34,000.00
„ 1908	36	„	„	35,500.00
„ 1909	51	„	„	49,500.00
„ 1910	43	„	„	41,500.00
„ 1911	60	„	„	55,500.00
„ 1912	29	„	„	27,500.00
„ 1913	24	„	„	23,500.00
„ 1914	18	„	„	15,000.00
Разом	437	членів	на	$423,000.00

Члени з перед реформи без лінів і нові, приняті по реформі.

З року 1915	3.117	членів	на	$2,664,500.00
„ 1916	1.117	„	„	795,250.00
„ 1917	756	„	„	593,500.00
„ 1918	1.330	„	„	1,074,850.00
„ 1919	997	„	„	846,600.00
„ 1920	858	„	„	752,250.00
„ 1921	1.196	„	„	1,011,950.00
„ 1922	824	„	„	710.200,00
„ 1923	2.424	„	„	2,014,850.00
„ 1924	2,473	„	„	1,990,250.00
„ 1925	1.855	„	„	1,546,350.00
„ 1926	1.949	„	„	1,676,600.00
Разом	18.895	членів	на	$15,677,150.00

Молодечий Департамент.

Діти членів з перед реформи і опісля приняті.

З року 1921	3.776	дітий	на	$ 1,088,450.00
„ 1922	922	„	„	205,835.00
„ 1923	1.547	„	„	307,939.00
„ 1924	1.976	„	„	346,277.00
„ 1925	1.858	„	„	253,126.00
„ 1926	1.635	„	„	169,333.00
Разом	11.714	дітий	на	$ 2,370,960.00
Разом всіх	31.046	обезп.	на	$18,471.110.00

Карткова система рекордів ведеться в гол. канцелярії так, що після неї кождої хвилі можна скласти якнайточнійші і найріжнійші зіставлення-викази. Однак я тут обмежуюсь до найконечнійших, аби лиш виказати річний рух і загальний стан членства в орґанізації з кінцем 1926 р.

Повисші зіставлення показують, що орґанізаційний рух в 1926 р. був рухом нормальним.

(Дальше буде)

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ВІДОЗВА

в справі будови української гімназії в Чорткові.

Комітет зложений з трох громадян міста Міннеаполіс, Мінн., а то з Романа Бачинського, Павла Федорцева і Івана Шмігаювського взяв на себе обовязок допомогти Рідній Школі в місті Чорткові.

Дорогі Браття! Може пригадуєте собі просьбу Рідної Школи в Чоткові, котра була поміщена в Свободі з дня 17-го грудня, 1926. Отже Кружок Рідної Школи в Чорткові, віднісся з просьбою до Українців з пятьох повітів, а то: чортківського, борщівського, копичинецького, гусятинського, і сусідних, о щиру поміч на будову української гімназії в Чорткові. Кружок Рідної Школи в Чорткові має площу під будову школи, і так само має кількасот долярів, але це за мала сума, щоб можна побудувати дім, тому Кружок Рідної Школи звернувся до нас, Українців, тут в Америці о поміч, бо коли ми з Америки не поможемо, то певно ніхто инший не поможе. Комітет з трох висше згаданих громадян в Мінеаполіс просить тепер весь український загал в своїй місцевости і других о щирі жертви на народну твердиню для українського цвіту в Чорткові. Тут не робить ріжниці, хто яких поглядів або переконань. Кождий щирий Українець повинен відноситис прихильно до такого культурного діла.

Ми беремо на себе сей обовязок, бо ніхто другий не береться до помочи. Будемо вести роботу в тіснім порозумінню із Комітетом в Чорткові. Маємо листи з печаткою о збиранні жертв, і кождий жертводавець має право переглянути листи і збірки. Жертви будуть відослані до головного комітету в Чорткові, а загальна сума буде оголошена в часописи.

За Комітет:
Павло Федорців,
2347 Benjamin St. N. E.
Minneapolis, Minn.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ШИКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. Стефана, від. 221, повідомляє, що місячний мітінґ відбудесь о 1-ій год. попол. в неділю, дня 8-го мая, в гали церковній при Оклей і Райс ул. Проситься всіх членів явитися на мітінґ, а передовсім довгуючі мають явитись і вирівнати свої залеглости. — Мартин Барабаш, предс.; Григорій Чикало, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. Тов. Запорожська Січ, від. 371, повідомляє, що надзвичайний мітінґ відбудесь о 7.30 вечером в суботу, дня 7-го мая 1927 в гали церковній, 49 Beacon St. Члени мають вирівнати місячні вкладки і ті, що ще не зложили на Сиротинець, нехай зложать свою жертву на сім мітінґу. Неявившийся член заплатить кари 50 ц., а урядник $1.00. — Іван Тарнавський предс.; Олекса Шумський, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Сестр. Рожд. Пр. Богородиці, від. 36, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членкинь, що мітінґ відбудеться дня 8-го мая в неділю, о год. 2-ій пополудни. Обовязком кождої членкині явитись па означений час, бо є важні справи до полагодження. Довгуючих проситься вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть виключені з У. Н. С. і з Сестрицтва. — П. Росоловська, пр.; К. Олексин, секр.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Платять народний податок.

Відоме зі своєї жертволюбивости Товариство св. Андрея Первозванного, від. 66. У. Н. Союза, відоме ще й з того, що платить від літ дуже точно наложений Конгресом Обєднання народний податок.

На рік 1927 зібрано титулом податку тим разом $18 і вислано до Обєднання.

Жертвували:

В. Дичко $2.00; по $1.00: І. Ватралик, В. Глюд, І. Колодій, Сава Шот, І. Дубас, О. Буряк, С. Буряк, Сильв. Съвінтковський, В. Бугера, О. Йонак, Й. Кальброн, Т. Маюк, П. Пелещак, А. Філь, Т. Пейко, Ст. Мізяк.

ВУДГЕЙВЕН, Н. Й.

Для Сернок Долішних.

З представлення і балю, які відбулися 20. лютого 1927, призначено дохід на будову Просвітного Дому в Серниках Долішних, повіт Рогатин.

Загального приходу було $177.47.

Розходу було $122.78.

Чистий дохід виносив $54.69.

До того жертвували слідуючі жертводавці: І. Парандій $10; по $5: В. Романків, І. Романків; Гр. Заяць $3; А Федишин $2; по $1: Ю. Підгайна, М. Сулик, Я. Петляр, С. Семків, Т. Кузенка, М. Лібер і Н. Н.

Разом доходу було $86.69.

Гроші зістали вислані 8. марта 1927. Чеком вислано 83 дол., а два дол., котрі зістали пізнійше доручені, вислано в реджістрованім листі на руки голови Кооперативи М. Романкова в Серниках Долішних.

Остало $1.69, до котрих доложив В. Романків на оплату, котра коштувала 2 дол.

Всім тим, котрі причинилися своїми жертвами до будови Просвітного Дому, складаємо в імени наши братів найщирійшу подяку.

Комітет.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

САВТ ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА.

З діяльности громади.

В Филаделфії маємо 8 Народних Домів, а один з них міститься на Савті, який минулої осени перебудовано.

1) Дня 6. лютого 1927. відбулося торжественне отворенне. Свято отворив предсідатель Громади п. Теод. Грицей, а відтак наступили дальші точки програми: п. Михайло Зазуляк з п. Йосифою Гіббонс відспівали в народних строях „Чи є в світі молодиця" і „Ой ти старий калабаю". Січова Банда відограла кілька українських пісень під дірігентурою п. Павла Келичави, а рівнож грала і орхестра п. Келечави. Скрипкове сольо відограла п. Ольга Грицей, а співали соля: п. Михайло Зазуляк і п. Е. Довбенко. Виступав рівнож кубанський козак п. Бобенко з промовою і танцем. Акомпаніювала п. О. Довбенко. Реферат про Народні Доми виголосив п. Роман Слободян, гол. секр. фін. У. Н. Союза.

На святі зібрано $25.50 на інвалідів, котрі передано предсідателеви Громади п. Грицейові до вислання до краю через Обєднання.

2) Дня 26. марта 1927. відбувся концерт, який устроїв п. Ащенко з своїми учениціями і учениками, маленькими дітьми наших Українців з дільниць Норту, 23 ул. і Бравн і з Френкфорду. На Савті доперва тепер зорганізувалася школа танців, бо родичі, бачивши як другі діти танцюють, і собі забажали школи танців.

3) Дня 10. квітня 1927. відбулося свято Тараса Шевченка з нагоди 66-літньої річниці смерти поета. На сім святі грала орхестра п. Келичави. Скрипкові соля грали діти, ученики п. Келичави, а то: Ольга Грицей і М. Мелько. Співала сольо п. Е. Довбенко. Свято отворив п. Т. І. Грицей, а реферат про Шевченка виголосив д-р В. Ґалан. Деклямацію виголосив п. Василь Петрусик, фортепяновий супровід обняла п. О. Довбенко. На закінченне свята п. Михайло Довбенко представив живий образ, впроваджуючи на сцену сліпого і глухого бандуриста, котрий відспівав кілька пісень при звуках бандури. Ролю бандуриста віддав п. Гудз. З доходу, який мала Громада, призначено $10 на Наукове Товариство ім. Тараса Шевченка у Львові і передано через касієра п. Грицея до Обєднання.

В короткім часі п. Келичава має тут отворити школу музики. До школи на науку українською мовою якось покищо записалося мало дітей. Через будову дому цего року науки не буде, хиба аж по вакаціях. Така наша тут робова. Вартоби знати, що по других дільницях робиться.

Член Савтової Громади.

ПАМЯТАЙТЕ НА РІДНИЙ КРАЙ!

При кождій нагоді збирайте на: Рідну Школу, Інвалідів, сиріт та політичних вязнів в старім краю.

Жертви належить слати до краю через:

QBYEDNANYE
P. O. BOX 411, PHILADELPHIA, PA.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошення до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошеннями присилати і належитість за них. Щоби читачі могли орієнтуватися, яка належитість має бути присилана враз з даним оголошенням, будуть ласкаві за кожде написане в оголошенню одно слово числити 2 цт. коли таке оголошення має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адміністрації „Свободи" 5—6 днів перед днем оголошення [illegible], так що колиби вимагала сего по треба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схотять ся стосоватися і придержуватися повисших [illegible], не можуть підтім нарікати на часопись, що непоміщено їм оголошення чи оголошень.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".